

18158

Lp d m S
p G m p c

891.99

4-68

1914

227

ԾԵՐՈՒՆ ՎԻՐԱԲԵԱՆ

ԼԲԻԱԾ ՔՆԱՐԸ

(ՔԵՐԹԻԸԾ)

Երբ ծնւեցի, հէնց այն ժամից
Կեանքն ինձ համար եղաւ ունայն. —
Շատ տանջւեցի իմ վշտերից,
Բայց և չեղայ ինքնասպան:

2003

891.99
4-68

Տպարան „ԼՈՅՍ“, Երևան.
1914

891.99

4-68 w

ԾԵՐՈՒՆ ՎԻՐԱՅԵԱՆ

"Երկիրը Մարտի 18"

ԼԲԻԱԾ ՔՆԱՐԸ

(ՔԵՐԹԻԸԺ)

Երբ ծնւեցի, հէնց այն ժամից
Կեանքն ինձ համար եղաւ ունայն. —
Շատ տանջւեցի իմ վշտերից,
Բայց և չեղայ ինքնասպան:

Տպարան „ԼՈՅՍ“, Երևան.

1914

1001
3969

4133

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԴԱՐԱՆ

(ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԴԱՐԱՆ)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԴԱՐԱՆ

1914

Քննարդ ունենմ. լքած ջնար,
Որ լարերին խփելիս,
Ջախն կը ճաննէ, երգ կը լսուի
Մեկնաճաղմունս ու տխուր:

Եւ եւ նրան ձեռք կառնենմ,
Եւ կը խփեն լարերին,
Որք կը տան ի կը երգենմ
Վերջոս, — կէտնքս մարդկային:

1.

Անհօշան ընկնելով դետնի
վրայ, սկսեց նրան համբուրել,
համբուրել...

Ֆ. Դոստոևսկի.

Կեցցէ՛ բնութիւն...

Կեցցէ՛ բնութիւն, որ դու ես եղել

Ո՛հ, իմ ծնւելու պատճառը միայն.

Քեզնով եմ ապրել, կամ քեզնով սնւել

Ամեն ըրպէ՛ս ամեն վայրկեան:

Ա՛խ, թէպէտ կեանքը եղաւ միշտ ունայն,

Բայց էլ ի՛նչ արած, տրտնջամ արդեօք,

Քրիստոնեայ եմ

.

Ամեն մի վայրդ կեանքի աղբիւր է.

Ամեն մի վայրում կարելի է ապրել.

Ամեն մի վայրում մարդն աշխատելով,

Կարող է նրանից օգուտներ քաղել,

Ապրուստ հայթայթել:

Եւ ամեն վայրիդ գրաւիչ դէմքեր

Կարծես մարդկանցը կանչում են իրենց մօտ.

«Եկէ՛ք, ո՛վ մարդիկ, ո՛վ մեր զաւակներ,

Աշխատեցէ՛ք դուք, ապրեցէ՛ք մեզնով»:

Եւ մէկ վայրդ էլ

Ինձ իր մօտ կանչեց,

Բորձրաճայն գոչեց.

«Շուտ արի, դու էլ

Ո՛վ աշխատաւոր.

Դու էլ աշխատիր,

Ապրուստ հայթայթիր»:

Ինձ կանչող վայրի

Ձայնը լսելով,

Մօտեցայ նրան,

Եւ միշտ ջանալով,

Ես աշխատեցի

Եւ այսպիսով ապրեցի:

Եւ ես, որպէս գրկումդ սնւած ու ապրած,

Որպէս զաւակդ ո՛չ ապերախտ,

Կընկեմ, կընկեմ երեսնիվար

Եւ Քեզ, ո՛վ Մայր Բնութիւն,

Կըհամբուրեմ:

Բոյլ մը նայւածք, փունջ մը ժպիտ,
Քուրայ մը խօսք դիւթեց իմ սիրտ:
Պ. Դսւրեան.

Աղջիկ, աղջիկ...

Ա՛խ, այն օրը երբ ես ու դու
Տեսանք իրար, ծանօթեցինք,
Շատ խօսեցինք, մէկս մէկու
Դրութիւնը իրար պատմեցինք,
Ես այն պահուն հրը լսեցի
Սիրուն ձայնդ հրեշտակային,
Եւ աչքերս յառած նայեցի
Քո այդ կապոյտ, կամ ժպտալից
Աչերին,

Ա՛խ, այդ մի մեծ վիշտ պատճառեց.
Մտիս խորքում մի ցաւ ընկաւ (ահարկու)
Նա բազմացաւ և ինձ տանջեց,
Եւ ես եղայ նրան հլու:

Հէնց այն ժամից ես տանջեցի քեզանով.
Հէնց այն ժամից ես տարւեցի աչերովդ.
Հէնց այն ժամից, քո հասակը երբ տեսայ,
... .. երազանքի մէջ ընկայ:
Եւ գիշերներն, ա՛խ, իմ խաւար սենեակում,

Դաժան վշտերն միշտ անհամար սրտիս
խորքում,
Ինձ տանջում են մենութեան մէջ,
վշտերս անշէջ:
Եւ անկողնումս սկսում եմ ես լալ, լալ,
Ծանր ցաւից ես ստիպւած,
Սկսում եմ միշտ ողբալ.
Արցունքներս կաթիլ-կաթիլ
Իմ աչքերից են թափւում,
Եւ իմ թօշնած դէմքի վրայ
Մէկիկ-մէկիկ քարանում:

Եւ մինչդեռ ես այսպէս տխուր ու տրտում,
Դու, դիցունհիս, միշտ, ամեն օր փողոցներում,
Ուրախ-ուրախ քաղցր ժպիտն երեսիդ,
Ման ես գալիս որպէս աղաւթին միամիտ:
Կարծես վիշտը հեռու է միշտ քեզանից,
Որպէս ցնորք, միշտ թափառում եթերում.
Ստրկութիւն և բարկութիւն և թախիծ,
Ո՛հ, դիցունհիս, դէմքիդ վրայ չեն երևում:
Դու չգիտես, որ քեզ սիրում և
տանջում եմ ամեն օր.
Դու դառե՛լ ես, ա՛խ, ինձ համար,
որպէս ծաղիկ ցնորքի.
Ես ապրում եմ հիւանդ, մենակ,
տխուր, տրտում ու մոլոր,
Եւ ձանձրալի միշտ անցնում են
օրերս այս իմ կեանքի:

Քո աչերը կապոյտ, սիրուն,

Դէպ իրենց են գրաւում,
Այլընդ հոգուն, տենչող հոգուն
Նոր աշխարհներ սիրուն, լոյս.
Ես սիրում եմ, միշտ սիրում եմ
Կապոյտ աչերդ, պարզ, անբիծ.
Սիրուն աղջիկ, նկատում ես
Սրտիս վշտերն ու թախիծ:

Կապոյտ աչեր, սիրուն աչեր,
Ձեզ կըսիրեմ յարատե,
Հոգուն բերիք մի նոր իղձեր,
Որպէս այրող մի արեւ:

Աղջիկ, աղջիկ... և այն օրն էլ
Մայթի վրայ երբ քեզ տեսայ,
(Դու ինձանից հեռու էիր)
Շտապելով ես յետ դառայ,
Էլ հեռացայ քեզանից:
Եւ եթէ քեզ մօտենայի,
Անդուսպ, որպէս մի խելագար,
Կըգրկէի և համբոյրներ
Քեզ կըտայի անհամար:
Անիծէին այն վայրկեաններն...
Սիրտս դարձեալ լցեց վշտով.
Ուզում էի փողոցում լսլ...
Բայց զսպեցի... լքած սրտով,
Գլուխս կախ, տխուր, տրտում,
Հազիւ գտայ մի խուլ անկիւն,
Սկսեցի հոն հեկեկալ. հեկեկալ...

Եւ այն պահուն դու կըկարծէիր,
Թէ տուփական սիրուց դրդած,
Խելագարի նման մօտեցայ,
Ու լաց եղայ գիրկդ ընկած:
Ո՛չ, դիցունհիս, քեզ սիրում եմ
Աստածային մաքուր սիրով,
Տուփական սէր երբէք չունեմ,
Ու սիրել քեզ նրանով:

Կուզեմ, աղջիկ, կուրծքս պատռեմ,
Սիրտս բանամ քո առաջ.
Սիրտս բանամ, սիրտս էլ պատռեմ,
Ու յայտնեմ քեզ վիշտս, հառաչ...

Ա՛խ, ջերմ սիրուց, ծանր ցաւից
Իմ սիրտն էլ է տըխրել.

Ա՛խ, ջերմ սիրուց,—քո հմայքից
Նրա ներսն է խոցոտուել:

Եւ ես թախծոտ, միշտ զալկադէմ,
.

Կուզեմ, աղջիկ, կուրծքս պատռեմ,
Սիրտս բանամ քո առաջ:

Բայց ո՛չ... գուցէ դու էլ տխրես,
Կամ բորբոքես, ջարկանաս,

Գուցէ յուզես, սէրս հեզնես
Եւ նոր ծանր վիշտ ինձ տաս:

Ես կըլնեմ. և էլ քո դէմ
Գաղանիքս բանալ չեմ կարող.

Եւ ես ընդմիշտ մենակ կապրեմ,
Սրտումս պահած վիշտս մաշող...

III.

Մանկութան օրեր անցաք, դնագիր,
Ամեն բան ընկաւ մտածութեան տակ...

Մ. Նալբանդեան.

Անցան օրեր, տարիներ...

Ա՛խ, ինձ կրկին պաշարեցին նոր վշտեր.
Անցան, անցան, ջահելութան սէրն ու խանդ,
Ինձ պաշարեց կարիքն կեանքի առօրեայ:
Եւ ես առօրեայ կեանքի վշտերից
Տանջւել եմ հրկաւր, տաքերներ անվերջ.
Աշխատել եմ միշտ, ճակատս քրտնալից,
Աւիւնն եղել է սրտիցս անշէջ:
Երնէկ եմ տալիս ես այն օրերին,
Որ ապրում էի ազատ և ուրախ.
Անամպ օրերին, զոհար օրերին,
Որ ներկայումս էլ չկան, աւաղ:
(Ես մանուկ էի եօթ-ութ տարեկան.
Ես խաղի ընկեր, խաղն էլ իմ ընկեր.
Ես ապրում էի հեռու կարիքից.
Դուք սիրուն օրեր և անհոգ օրեր):
Այդ օրերն անցան որպէս երազներ.
Էլ ոչինչ չունեմ այդ երազներից.
Նրանցից երբեմն մեայն քաղցը յուշեր,
Գալիս ու անցնում իմ վառ մտքերից:

Անցան մանկութեան օրերս զոհար.
Ես հառուճացայ, և վշտերս էլ միշտ
Սրտումս րողմացան, եղան անհամար:
Եւ աշխատանքի այս դառն ժամերին,
Աղջիկն էլ այն չէ, ինչ որ տալ էր.
Էլ ես չեմ սիրում նրա հասակն մատաղ,
Այն դէմքը ժպտուն և կապոյտ աչեր:
Էլ չի մօտենում իմ սէրն առաջւայ.
Չի բոցավառում իմ սիրտը կրկին.
Եւ հեռում կանգնած, կարծես ասում է.
«Ո՛վ մարդ, աշխատիր, աշխատիր հիմա,
«Դառն չարչարանքին եղիր մտերիմ.
«Ես քեզ մօտեցայ դեռ այն ժամանակ,
«Երբ ջահել էիր դու դեռ տակաւին.
«Երբ դեռ երկինքը պարզ էր, կապուտակ,
«Երբ դեռ չէր ծածկւել ամպերով մթին:
«Այժմ կին ունես, երեխիք ունես.
«ԲՐԹԷ կարող ես դու նրանց թողնել,
«Միշտ անգործ մնալ, մի աղջիկ սիրես,
«Եւ նրա համար տանջւել ու տանջւել:
«Դու աշխատանքի զործիքներ գնիր,
«Եւ առաւօտից մինչև իրեկուն,
«Նրանցով աշխատիր, տպրուստ հայթայթիր,
«Այդպէս դու կարես ապրել աշխարհում»...

Բայց Բնչբան լաւ է, երբ փոքր ի շատէ
Մարդն ապրում է բարեօք պայմանում.
Երբ նրա դորձը միշտ յաջողում է,
Ինքը միշտ ուրախ, և ուրախ ապրում:
Կամ Բնչբան քաղցր, երբ որ իր հալալ

Քրտինքով վաստակած արդիւնքն վայելում—
Ջանում աշխատել նա նորից, դարձեալ,
Միշտ, առաւօտից մինչև իրիկուն:
Ի՞նչքան քաղցր է, ի՞նչքան ցնծալի,
Երբ մարդն աշխատած իր հալալ պտուղն
Միշտ վայելում է հետ ընտանիքի,
Եւ իր որդոց հետ խաղում, զւարճանում:
Ի՞նչ ախորժակով է նա կլանում
Սէն կերակուրը աշխատած պտղի.
Եւ ի՞նչպէս հանգիստ պառկում անկողնում,
Պատրաստած կնոջ, կամ երեխէքի:

Սկ' ճակատիր...
Երջանկութիւնը հեռացաւ ինձնից.
Կրկին ես եղայ զժբախտն առաջւայ.
Կրկին տանջւեցի այս ունայն կեանքից,
Վշտերս դարձեալ տանջում են ան:
Ես թոյլ ու հիւաւդ, ընկած անկողնում,
Կին և երեխէք անպաշտպան թողած,
Լալիս եմ ընդմիշտ, դառնագին ողբում,
Օրերս են անցնում թոյնով վարակւած...
Տէր, ինչո՞ւ այսպէս երջանկութիւնը
Մօտենում է ինձ կարճ, վարկենապէս,
Դեռ չըճաշակած բարիքը նրա,
Հեռանում ինձնից, մի երազ որպէս:
Ո՛հ, Տէր իմ Աստուած, լցրու բարիքով
Այս ունայն կեանքի փոսը ահարկու...
—

Կինս ու երեխէքս ինձ շրջապատած,
Անմեղ դէմքերով նայում են ինձ միշտ:

Նայում եմ նրանց անմեղ դէմքերին,
Հոգուս պատում են նոր տանջանք, նոր վիշտ:
Եւ միշտ նայելով նրանց դէմքերին,
Միշտ ես միեւնոյն բառերն եմ կարդում.
«Ապրել ենք ուզուե՞լ հայր, առողջացիր,
Քաղցած չենք կարող ապրել աշխարհում»...
Քայց չըկայ միջոց առողջանալու.
Բժիշկը անվարձ ինձ չէ այցելում...
Ձկան ընկերներ, չկայ բարեկամ.
Նրանք հեռացան, ինձ էլ չեն նայում...
—

Ես երկաթ օրեր հիւանդ մնալով,
Եռանդս ամբողջ վատնեցի իսպառ.
Յոյսս էլ մարեց, և ես չեմ յուսով,
Թէ պիտի տեսնեմ, նորից լոյս աշխարհ:
Եւ յուսաբեկւած, ես միշտ կարծում եմ,
Թէ վարկեաններն են իմ կեանքի վերջին.
Նրանք երբ անցնեն, իսկոյն կըմեռնեմ,
Հրաժեշտ կըտամ ես մեր այս կեանքին:
Ու սիրտս անհուն թախիժով լցւած,
Ուղոցս ընդմիշտ համբուրում եմ ես.
Վերստին պառկում վշտերս թագցրած,
Պօսում մեկուսի խելագարի պէս...
...Ո՛հ, այս ինչ է. — ընդմիշտ վիշտ, ցաւ.
Թախիժ, տանջանքն կարեկցութեան,
Ինձնից երբէք չհեռացան:
Խնդութիւնը կարճ մօտեցաւ.
Ես միշտ զժբախտ, միշտ անխորթիւն...
Ունայնութիւն, ունայնութիւն...

IV.

«Աղիարեն ինձ համար եղաւ միշտ խառնար
եւ շրջապատող կեանքը՝ միշտ սնանքս»
«Մեղեղիկներ»

Է՛լ անցան օրեր. կեանքը ինձ համար
խաղաղ դառնացաւ.
Հոգիս մոայլեւից և ինձ միալար
Միշտ պաշարում են նոր տանջանք, նոր ցաւ.
Հոգիս չի ուզում կռել անաւոր
կարիքների դէմ.
Նա որպէս յաղթեա՜ծ, քուլացած գինւոր,
Նայում եմ ընդմիշտ նրանց ստուգէմ:

Երբեմն միայն անցեալի յուշեր
Շատ աղօտ կերպով իմ միաս են գալիս.
Ես մոայլում եմ.—պատում են վշտեր,
Իմ անցած կեանքի դէպքերն յիշելիս:
Դժբ՝ կեանքիս յուշեր, հեռացէք ինձնից.
Ի՞նչ էք մօտենում դուք քողերի տակ.
Միշտ բազմանում են վշտերս ձեզնից,
Ու տանջում են ինձ, տանջում շարունակ...

Եւ դառել է կեանքն ինձ համար
Մութ ու խաւար գերեզման.

Որտեղ չկայ լոյս և արեւ,
Ու չի լսում ոչ մի ձայն:

Բայց երբեմն ես մտածում եմ՝
Թէ ի՞նչպէս կեանքը անցաւ ու անցաւ
կրակի նման.

Թէ ի՞նչպէս նրանից ոչինչ ստացայ,
Բայց միայն վշտեր մօտենում էին,
Ու տանջում էին միշտ անգթօրէն:
Ու իմ ողջ կեանքը նմանեցնում եմ
Այնպիսի օրի,

Երբ տաւառեան երկինքը միշտ պարզ,
Վաղորդեան սիրուն արեւ փայլում.
Իսկ երբ անցնում է ճաշայ մօտերքին,
Ամեն ինչ անցնում, երկինքը մթնում,
Իսկ երեկոյեան երկինքն սեպկնած,
Յորդ անձրն է միշտ մաղում դէպ գետին...

ԲՆՈՒԹԵԱՆԸ.

Բնութիւն, ապրեցի թէպէտ ես միշտ
 դժբախտ,
 եւ ոչ մի սփոփանք իմ կեանքում չունեցայ,
 — Բայց քո դէմ բողոքել, կամ քննդից
 տրտնջալ,
 (Թէ ինչո՞ւ ես դու ինձ ստեղծեալ) չուզեցայ:
 Ո՛հ, թի՛ է տոյն մարդը, այն անհատն
 ապերախտ,
 Որ քո դէմ, որ զեանք ես պարզեցի,
 տրտնջայ.
 Որ կեանք ես պարզեցի . . .
 չընդունի:
 եւ դու ինձ բնութիւն, մի կեանք
 ես պարզեցի.
 եւ ես միշտ ապրեցի գոհ եղած քեզանից.
 — Ա՛խ, թէպէտ տանջւեցի, վիշտ
 ու ցաւ ունեցայ՝
 Քայց կապրեմ, ես կապրեմ,
 անտրտունջ, մինչև մահ...

ԲՆԱՐ ԻՄ...

Բնար իմ լքած, կամ յուսահատւած,
 Զայնիրդ են լսում ախար, լալազին.
 Զայնիրդ են լսում և դու կրգում ես
 Իմ վիշտս ու ցաւս, — կեանքս մարդկային:

Բո երգերի մէջ շատ քիչ է լսում
 Ուրախութեան և խնդութեան ձայներ.
 Բո երգերի մէջ դու շատ ես յայտնում
 Սոցոտւած սրտիս անթիւ տրտունջներ:

Պատանի էի, և յափշտակւած
 Սիրած դիցունհուս ամբողջ հմայքով,
 եւ լալիս էի, և օր ու գիշեր
 Միշտ ապրում էի ախար, ձանձրոյթով:

Երբ հասունացայ և կեանքն պահանջեց
 Անվերջ աշխատանք,
 եւ աշխատանքից դարձեալ տանջեցի՝
 Ընդմիշտ կուեւիով կարիքների դէմ,
 եւ երբ ձերացած, ես թոյլ ու հիւանդ,
 Աչքերս կուրացած, ախանջներս խուլ,
 ես ընկած էի իմ անկողնի մէջ,
 Բնար, երգեցիր իմ ամբողջ վիշտս, —
 Տառապանքներս ունայն աշխարհում:

1001
6966
3969

Լ Ո Յ Ս Ե Ն Տ Ե Ս Ե Լ

Ծ. ՎԻՐԱՅԵԱՆԻ

1. Մեղեդիներ (սպառուած) . . . 10 Կ.
2. Էջի դերձակ, վօդակիլ (սպառուած) 10 Կ.
3. Միսաք, վօդակիլ (սպառուած) . . . 7 Կ.
4. Կոյրը, սլատկեր (սպառուած) . . . 4 Կ.
5. Լքւած քնարը (քերթւած) . . . 6 Կ.

ԳԻՆՆ Է 6 ԿՈՊ.

Դիմել հեղինակին՝

Эривань, Астафьевская № 82.

18158

Լ Ո Յ Ս Ե Ն Տ Ե Ս Ե Լ

Ծ. ՎԻՐԱՅԵԱՆԻ

1. Մեղեդիներ (սպառուած) . . . 10 Լ.
2. Էջի դերձակ, վօդակիլ (սպառուած) 10 Լ.
3. Միսաք, վօդակիլ (սպառուած) . . . 7 Լ.
4. Կոյրը, պատկեր (սպառուած) . . . 4 Լ.
5. Լքւած քնարը (քերթւած) . . . 6 Լ.

ԳԻՆՆ Է 6 ԿՈՊ.

Դիմել հեղինակին՝

Эривань, Астафьевская № 82.

2013

